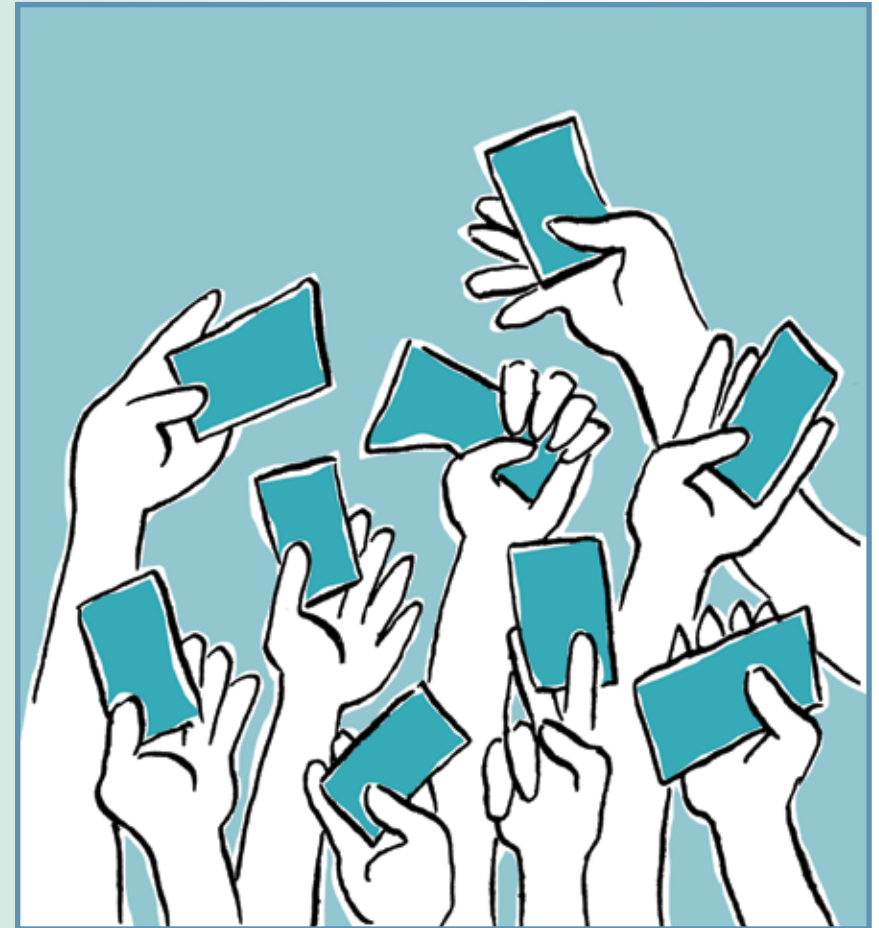

KÉKCÉDULÁS VÁLASZTÁSOK

A modul szerzője: Püspöki Péter

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

12. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Néhány szó a népi kollégiumokról (1. tanóra)					
A	A tanár néhány szóban felvázolja a népi kollégiumi mozgalom kialakulását. 3 perc	A keretjátékoz szükséges ismeretek átadása	Frontális munka – tanári magyarázat		P1 (Háttér-információk)
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a A Tinódi Kollégium					
A	A tanár ismerteti a foglalkozás alapjául szolgáló dramatikus alaphelyzetet. 2 perc	A hangulati bevonódás megteremtése	Frontális munka – tanári narráció		P2 (Módszertani segédlet)
II/b A szereplők megismerése					
A	A játékosok öt munkacsoportot alakítanak. Minden csoport kap egy rövid írásos anyagot, amely az általuk megrajzolandó szereplő életrajzi adatait tartalmazza. A játékosok feladata az információk kiégészítése, majd a csoportok egy-egy képviselője ismerteti a többiekkel a szereplő jellemzőit. 10 perc	A játék főszereplőinek azonosítása Empátia Fantázia Együttműködés Rendszerező képesség	Csoportmunka – közös szerepformálás	D1 (Szerepkártyák)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Hétköznapok					
A	A tanulók újabb öt csoportot alakítanak úgy, hogy mindegyikben legyen valaki az előző csoportokból, képviselve a korábban megformált szereplőt. Minden csoport kap egy szituációs kártyát. A diákok megtervezik a rövid jeleneteket, és bemutatják azokat egymásnak. 10 perc	A kollégiumi atmoszférára megteremtése Együttműködés Kreativitás Kommunikáció	Kis csoportos jelenetalkotás	D2 (Szituációs kártyák)	P2 (Módszertani segédlet)
II/d Az 1947-es választások előzményei					
A	A tanár összefoglalja a P3 melléklet alapján az 1945–47 közötti események vázlatos menetét. 10 perc	Új ismeretek nyújtása Összefüggéslátás	Frontális munka – tanári narráció		P3 (Háttér-információk)
B	A tanulók a korábban kialakult csoportokban dolgoznak tovább. Minden diák megkapja a D3 szöveget, és elolvassa azt. A csoportok ezután közösen kitöltik a D4 feladatlap táblázatát. 15 perc	Új ismeretek szerzése Lényegkiemelés Összefüggéslátás Együttműködés	Egyéni olvasás Csoportmunka – közös feladatmegoldás	D3 (Összefoglaló szöveg) D4 (Feladatlap)	
II/e Az 1947-es választások előzményei					
A	A tanár felírja a táblára a D4 feladatlapban szereplő kategóriákat. A tanulók felidézik az előzőleg hallott 1945–47 közötti eseményeket, és megpróbálják csoportosítani azokat a megadott szempontok szerint. A csoportok váltott megszólalással gyarapítják a táblán megjelenő információkat. 10 perc	Az újonnan szerzett ismeretek rendszerezése Emlékezet Kritikai gondolkodás Gyorsaság	Egész csoportos gyakorlat – rendszerezés és irányított beszélgetés		
B	A csoportok egyeztetik az előző feladat során született megoldásaikat. 5 perc	Rendszerezés Kritikai gondolkodás	Frontális munka – csoportos szóforgó		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/f A párt parancsára (2. tanóra)					
A	A tanár kommunista funkcionárius szerepében dolgozva ismerteti az előkészítendő választási csalás tervét, és tevőleges részvételre szólítja fel a résztvevőket. A válaszra egy óra gondolkodási időt ad. 10 perc	Belső konfliktushelyzet teremtése Empátia Választás	Dramajáték – gyűlés		P2 (Módszertani segédlet)
II/g Döntés előtt					
A	A játékosok kis csoportban dolgozva egyeztetik, hogy az általuk megformált szereplő mit tenne ebben a helyzetben. Ezt követően a csoportokból egy-egy szereplő improvizációs játék keretében igyekszik meggyőzni a többieket az általa javasolt döntés elfogadásáról. 20 perc	Állásfoglalások kialakítása Együttműködés Értékek képviselése Empátia Érvelés	Dramajáték – szereplő felkészítése Egész csoportos improvizáció		P2 (Módszertani segédlet)
II/h A kékcédulás választások					
A	A tanár ismerteti az 1947-es választások lefolyását és eredményét. 5 perc	Új ismeretek nyújtása	Frontális munka – tanári magyarázat		P4 (Háttér-információk)
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Döntés után					
A	A tanár a már korábban megismert pártfunkcionárius szerepében irányzatosan ismerteti a választási eredményeket. A tanulók a foglalkozás során felépített szerepük szerint fogalmazzák meg véleményüket a történetekről. 10 perc	Reflektálás a feldolgozott történeti eseményre Kritikai gondolkodás Empátia	Dramajáték – gyűlés, belső hangok		P2 (Módszertani segédlet)

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 HÁTTÉR-INFORMÁCIÓK

A NÉKOSZ

A dualizmus idején, a két világháború között, s 1945–1948 között is tekintélyes számú kollégiumot tartottak fenn az egyházak a középis-kolás és főiskolás-egyetemista tanulóifjúság számára. A háború utáni időszak magyar nevelésügyének jelentős újításai voltak a *népi kollé-giumok*, amelyeknek megszervezésével az alsóbb néprétegekből származó gyerekek tanulását kívánták segíteni. A kezdeményezés még a háború éveiben született, s a *Győrffy-kollégisták* érdeme, de hamarosan országos méretűvé terebélyesedett a mozgalom. A kollégiumok-ban egységes nevelési elveket kívántak megvalósítani főleg a Magyar Kommunista Párt és a Nemzeti Parasztpárt vezető ideológusainak elképzelései alapján. Az alapvető cél ugyanis a felépítendő új szocialista társadalom elkötelezett értelmiségének képzése volt.

1946 júliusában meghirdették a Népi Kollégiumokat Építő Mozgalmat (NÉKEM). A népi kollégiumok szervezete alkotta a *NÉKOSZ*-t, vagyis a *Népi Kollégiumok Országos Szervezetét*. Az 1947/48-as tanévben már 160 népi kollégium működött, mintegy nyolcezer fiatal szá-mára teremtve meg a tanulás feltételeit. (A népi kollégisták száma 1945 és 1949 között elérte a 15 000 főt – ideértve az általános iskolás, középiskolás és egyetemista fiatalokat egyaránt.)

A kollégiumokban tanuló fiatalok származását tükrözi egy 1948 márciusában készített kimutatás. Eszerint a felsőoktatásban tanuló kol-légisták 12,6%-a ipari proletár, 12,7%-a agrárproletár származású. 25%-uk kisparaszti, 3,5%-uk középparaszti családból való. Kisiparos, kiskereskedő szülők gyermekei 14%-uk, értelmiségi és értelmiségi közalkalmazott szülők gyermeke volt a kollégisták 18,1%-a. A közép-iskolás kollégisták körében nagyobb volt az ipari és agrárproletár származású fiatalok részaránya; több mint 1/3-uk jött ilyen családból – fele, fele arányban.

A népi kollégiumok újszerű pedagógiai törekvéseknek adtak otthont. A kollégium alapsejtje a 8-10 növendékből álló szövetkezet volt. Tagjai maguk választották meg vezetőiket, saját ügyeikben felelősséggel döntöttek. A szövetkezetek egymáshoz kapcsolódva alkották a kollégiumi közösséget. A kollégiumokban az önkormányzat elve érvényesült.

A kollégisták – a tanulás mellett – *bekapcsolódtak az őket körülvevő társadalmi környezet életébe*. Ha kellett, fizikai munkát végeztek, ismeret-terjesztő műsorokat tartottak, írni-olvasni tanították az analfabétákat stb.

1948 végén megerősödtek a NÉKOSZ-t érő kritikák, a Magyar Dolgozók Pártja egyre élesebben támadta a szervezetet. Végül a politikai változások nyomán, 1949-ben a népi kollégiumokat „önfeloszlataásra” ítélték, azaz adminisztratív úton felszámolták.

P2 AZ ÓRA VÁZLATA – MÓDSZERTANI SEGÉDLET

A párt parancsára...

(óravázlat)

Tanári narráció

A mai foglalkozáson az 1947-es év egy epizódjával, a kékcédulás választásokkal foglalkozunk. Történetünk helyszíne egy népi kollégium, a Tinódi Lantos Sebestyén Kollégium. Játékunk szereplői mindannyian egy szoba lakói, akik bár különböző intézményekben tanulnak, különböző helyről érkeztek, és különbözőképpen gondolkodnak az ország átalakításának mikéntjéről, de valamennyien a demokratikus Magyarország elkötelezett hívei.

Kis csoportos feladat

A játsszók öt munkacsoportot alakítanak. Minden csoport kap egy rövid írásos anyagot, amely az általuk felépítendő szereplő életrajzi adatait tartalmazza. A játsszók feladata az információk kiegészítése, majd a csoportok egy-egy képviselője ismerteti a többiekkel az általuk kitalált szereplőt.

Megjegyzés: Az életrajzi adatokat lásd a mellékletben.

Kis csoportos jelenet

A játsszók új csoportokat alakítanak. A csoportok rövid jelenetet készítenek a következő témákra:

1. Szobadekoráció tervezése a „Mi szobánk” kollégiumi dekorációs versenyre. A versenykiírás szerint a díszítő elemek mutassák meg a szoba lakóinak érdeklődési körét, kötődésüket a szülői ház szűkebb és tágabb környezetéhez, valamint tanúskodjanak a demokrácia iránti elkötelezettségükről. *Megjegyzés:* A kiírás kapcsán hívjuk fel a tanulók figyelmét, hogy ügyeljenek a stílszerűségekre. Ne poszterekben és plakátokban, hanem tárgyakban és fényképekben gondolkozzanak!
2. Az egyik szobatárs ott akarja hagyni az egyetemet, mert meghúzták valamelyik tárgyból. A többiek visszatartják.
3. A szoba lakóinak közös álláspontot kell kialakítaniuk egy kollégiumi eset ügyében. Egy kollégista diák (nem közülük való) verekedésbe keveredett polgári fiatalokkal, akik a kommunisták ellen tüntettek. A verekedés során súlyos személyi sérülés történt, amit a kollégium diákja okozott. A kollégiumi tanács minden szobától véleményt kér arra vonatkozóan, hogy az érintett személy a kollégium tagja maradhat-e az eset után.

4. Az egyik diák rossz hírt kap otthonról. Apját kommunista fiatalok verték meg, mert egy agitáció során védte a falu egyik nagygazdáját. A diák arra kéri a többieket, írjanak közös tiltakozó levelet a pártvezetéshez, követelve az ilyen esetekkel szembeni határozott fellépést.
5. A szoba lakói arról vitáznak, hogy részt vegyenek-e a kollégium által hirdetett ünnepi kiránduláson. A „demokratikus” természetjáró mozgalom népszerűsítése érdekében ugyanis a kollégium is benevezett a „Húsvéti barangolás” elnevezésű megmozdulásba. Felsőbb elvárás minden baloldali szervezet irányában, hogy minél több taggal képviseltessék magukat a húsvéti kiránduláson. A húsvét ugyanakkor hagyományosan a családi ünnepek közé is tartozik. A családok mindenkit hazavárnak.

Megjegyzés: A csoportalakításnál ügyeljünk arra, hogy minden csoportban legyen valaki az előző csoportból. Ily módon a most következő jelenetben minden szereplőt olyan tanuló formál meg, aki az előző feladatban részt vett a figura megteremtésében.

Tanári narráció

1947 júniusában vagyunk. Rövidesen kezdődik a nyári szünidő. A kollégium diákjait lázban tartja a nyár nagy eseménye, az előrehozott választás. Mindenki a baloldali erők esélyeit latolgatta. A kollégisták gyűléseken és magánbeszélgetésekben is az elmúlt évek eredményeiről és történéseiről beszéltek.

A tanári közlés szövege a P3 mellékletben található.

Egyeztetés

Gyűjtsük össze és politikai-közéleti tartalmuk szerint csoportosítsuk az előző összefoglaló lényeges információit aszerint, hogy tartalmukban vagy lehetséges következményükben pozitív vagy negatív hatásúnak ítélnélők meg ország demokratikus átalakulása és gazdasági helyzete szempontjából.

Gazdaságilag jó, és a demokráciát segítő	Gazdaságilag jó, de a demokráciára veszélyt jelentő	Gazdaságilag rossz, de a demokráciát segítő	Gazdaságilag rossz, és a demokráciára veszélyt jelentő

Gyűlés

Június végén egy magas rangú kommunista funkcionárius magához hívatta a kollégium néhány diákját, köztük a fiúkat. A tanár a funkcionárius szerepébe lépve ismerteti a „kommunisták kékcédulás hadműveletének” részleteit, majd, mint a csalássorozat egyik szervezője, arra próbálja rávenni a szereplőket, hogy vegyenek részt a kékcédulás szavazásban. A politikus elmondja, hogy a fiúktól teljes titoktartást kér a hallottakról. Mindenki gondolja át, hogy miként és hol tudja segíteni a párt és a demokrácia győzelmét. Most ebédszünet következik, de az ebéd végeztével mindenki közölje a döntését vele.

A játékban a résztvevők a „kiválasztott” kollégiumi diákok „quasi-szerepébe” lépnek. *(A kékcédulás választások ismertetéséhez szükséges háttérinformációkat lásd P4. mellékletben.)*

Megjegyzés: A „quasi-szerep” fogalma alatt azt értjük, hogy a játékosok, elfogadva a játék-fikció keretét, szerepben hallgatnak, ha megszólalnak, szerepben fogalmazznak, de ezek a szerepek nincsenek kidolgozva, személyessé téve, mert a játék más szakaszaiban nincs szükség rájuk. A forma feltételezi és elvárja a játékosoktól, hogy tudják kezelni ezt a helyzetet.

Szereplő felkészítése / Improvizáció

A játékosok az előző csoportokban dolgoznak tovább. Minden csoport tagjai egyeztetik, hogy az „ő szereplőjük” hogyan döntene ebben a helyzetben, majd egy önként vállalkozó résztvevőt felkészítenek arra, hogy a többiekkel találkozáskor próbálja rávenni a társait, hogy mindannyian az általa javasolt álláspontot fogadják el. Az ezt követő improvizációban a felkészített szereplőknek meg kell próbálnia rábírnia a társait az általa javasolt döntés elfogadására.

Megjegyzés: A játék a Fórum színház szabályai szerint leállítható, a szereplők instruálhatók, cserélhetők.

Tanári narráció

Augusztus 31-én az országot elárasztották a hamis kékcédulákkal felszerelt kommunista aktivisták. Az országot teherautókkal, vonaton (sőt kerékpáron) járó közreműködők közül sokan 15-20 alkalommal is szavaztak. Összesen mintegy 200 000 hamis szavazatot adtak le ilyen módon. A kommunisták így valóban a legnagyobb parlamenti párt lettek, de többségük messze nem volt meggyőző.

A választásokat követően novemberben – választási csalásra hivatkozva! – megsemmisítették a legnagyobb ellenzéki párt, a 134 százalékos eredményt (700 ezer voks, 49 mandátum) elért Magyar Függetlenségi Párt szavazatait. A kommunisták „győztek”, de még a legszorosabb szövetségeseikkel együtt sem (szociáldemokraták, parasztpárt – Baloldali Blokk) érték el az 50%-ot, így a kisgazdák nélkül nem voltak kormányképesek.

Belső hangok

Képzeld el, hogy 1947 szeptemberében vagyunk, a kollégium első politikai gyűlésén. A tavasszal megismert pártfunkcionárius a kommunista párt szempontjából, irányzatosan értékeli a választások eredményét. A diákok csendben ülnek. Senki nem tudja, hogy kire szavazott a másik, ki vett részt tevőlegesen a kékcédulás csalásokban. Közben a szónokot hallgatják, gondolatban próbálják megérteni az eseményeket, megtalálni bennük a saját helyüket. Gondolatok fogalmazódnak meg bennük az eltelt évekről, a demokráciáról, a kommunista pártról, a hazugságról, csalásról mint a hatalom érdekében alkalmazott technikákról, a saját lehetőségeikről, céljaikról... Olyan gondolatok, amelyeket már nem mernek elmondani. Sőt! Már a naplókba sem írják le. Mert ez már nem az az idő...

P3 HÁTTÉR-INFORMÁCIÓK

Magyarország 1945–47

(Összefoglaló)

Még tartott a háború, amikor 1944 decemberében megalakult a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front, amelynek vezető erői a Független Kisgazda Párt, a Magyar Kommunista Párt, a Szociáldemokrata Párt és a Nemzeti Parasztpárt lettek. Ezek az erők és a velük szövetséges, Magyarország demokratikus átalakulást sürgető erők létrehozták az Ideiglenes Nemzetgyűlést, megválasztották az Ideiglenes Kormányt, amely még a háborús viszonyok közepette kezdte meg a munkáját.

Már '45 tavaszán, a választások előtt megszületett a földtörvény, megtörtént a földosztás, ami radikálisan átalakította a korábbi tulajdonviszonyokat. Megszűnt a nagybirtokrendszer; a korábbi rendszerben aktív szerepet vállalóktól elvették a birtokaikat, felszámolták az egyházi nagybirtokokat, maximalizálták az egy kézben tartható birtok nagyságát. A földosztás elsősorban a kommunista párt nevéhez kötődik, a '45-ös választások mégis elsöprő kisgazda győzelmet hoztak.

1945-ben katasztrofális volt a helyzet Magyarországon. Részben a háborús pusztítások, részben a német és szovjet hadisarc és rablás kifosztotta és elpusztította a háború előtti viszonylag stabil gazdaságot. A legfontosabb gazdasági feladatok a gazdaság pénzügyi stabilizációja és a termelés megindítása volt. A pengő kivonásával és a forint bevezetésével sikerült megállítani a világ legnagyobb inflációját. A gazdaság kulcságazatainak (szénbányák, villamosenergia-ipar) állami irányítás alá vonását a gazdasági termelés mihamarábbi megindításának szükségességével indokolták. A gazdasági mutatók javulása sok tekintetben alátámasztotta a kommunisták propagandáját a központosító-államosító gazdasági intézkedések hatékonyságáról. Az újjáépítés kezdeti gyors és látványos eredményei lelkesítették a dolgozókat, akik a maguk munkájának eredményeit látták pl. az épülő hidakban, és hallották vissza a kommunista propagandában. Ez hitet és lelkesedést adott a dolgozó tömegeknek, és az őszintén demokratikus érzelmű értelmiség széles rétegeinek.

Voltak zavaró és gyanús jelenségek is. Köztudott, hogy a '45-ös választásokon a Kisgazda Párt 57%-os eredményt ért el. Ennek ellenére koalíciós kormány alakult, amelyben a kommunista párt kulcstárcákat szerzett: belügy, igazságügy, gazdaságügy. 1946-ra kiéleződtek az

ellentétek a demokratikus erők között. A kommunisták vezetésével létrejött a Baloldali Blokk, amely a koalíción belül koalíciót alkotva konfrontatív módon lépett fel a Kiszegpárttal szemben. „Ki a nép ellenségeivel a koalícióból!” – ez volt a jelszó, és erre hivatkozva támadták mindazokat a politikusokat, akik szerintük a régi rendszer restaurálására törekedtek, akik meg akarták dönteni, vagy alá akarták ásni a demokratikus államrendet.

A háborút lezáró békekötésig (1947. február) Magyarországon a SZEB (Szövetséges Ellenőrző Bizottság) szovjet erői ellenőrizték, hogy a vesztes Magyarország hogyan teljesíti a háborús jóvátételek fizetését és az ország demokratizálását. Köztudott volt, hogy a Magyar Kommunista Párt vezetői közül sokan ezekkel az erőkkel jöttek Magyarországra, és arról is keringtek a hírek, hogy a szovjetek politikai támogatást is adnak a kommunistáknak a belpolitikai vitákban.

Sokak számára érthetetlen volt, hogy miért kell két évvel előrehozni a választásokat, a következőre ugyanis csak 1949-ben kellett volna sort keríteni. Új választójogi törvény készült (júliusban el is fogadta az önmagát feloszlató parlament), amely a választóknak mintegy 10%-át (kb. 500 000 szavazót) kizárta a szavazásra jogosultak köréből.

P4 HÁTTÉR-INFORMÁCIÓK

Kékcédulás választások – 1947

(Összefoglaló)

A kékcédulás választások néven elhíresült 1947-es magyar országgyűlés választásokat augusztus 31-én rendezték. A legtöbb szavazatot a kommunista párt szerezte meg.

A választásokat megelőzően a kommunisták nyomására módosították a választójogi törvényt. A törvénymódosítás 10 százalékkal csökkentette a választásra jogosultak számát. Manipulálták a választói névjegyzéket is. A kommunista belügyesek (ne feledjük: a Belügyminisztérium kommunista vezetésű, a belügyminiszter Rajk László) mintegy félmillió szavazót – többnyire a polgári pártok és a szociáldemokraták támogatóit – kihagytak a névjegyzékből.

Szintén a belügyminisztérium készítette el a hírhedtté vált kék cédulákat. Az érvényes törvények szerint, aki a lakóhelyétől távol van a választás napján, az ideiglenes, kék színű szavazócédulával is szavazhat. Ezt kihasználva az országot teherautókkal, vonaton (sőt kerékpáron) járó kommunisták közül sokan 15-20 alkalommal is szavaztak. Összesen mintegy 200 000 hamis szavazatot adtak le ilyen módon. A kommunisták így valóban a legnagyobb parlamenti párt lettek, de többségük messze nem volt meggyőző.